

Det kongelige danske geografiske Selskab.

I det fjerde Møde 1914—15 holdt Docent, Mag. scient. R. H. Stamm Foredrag om »Tyrol fra Dalenes Bund til Bjærgenes Toppe«. Lysbilleder.

I det femte Møde 1914—15 holdt Greve Birger Mørner fra Stockholm Foredrag om »Tigerfolket paa Koralløerne Vuvulu og Aua i Bismarck-Arkipelet«. Lysbilleder.

Islands klima i oldtiden.¹⁾

Av

Docent, dr. philos. Edv. Bull (Kristiania).

I sjette hefte av Geografisk Tidsskrift for 1914 (S. 204—216) har professor Thoroddsen offentliggjort en avhandling om Islands klima i sagatiden, rettet særlig mot professor O. Pettersons teorier. Spørsmålet er overordentlig viktig, og da jeg er kommet til den motsatte opfatning av den, prof. Thoroddsen har, må jeg få lov å gjøre noen bemerkninger ved hans avhandling.

Først noen ord om metoden. Prof. Thoroddsen begynner med en sterk og riktig fremhæven av, hvor litet sagaene inneholder om veir- og klimaforhold; slikt lå helt utenfor interessekredsen og blev bare nævnt i forbigående, i sammenheng med en eller anden bedrift av sagaens helt. De notisene, som virkelig fins om slikt (nød, uår, drivis o. l.), mener imidlertid prof. Th. trøstlig å kunne bruke som vidnesbyrd om forholdene i sagatiden, uagtet det skulde synes klart, at netop fordi disse etterretningene var så litet interessante, blev de dårlig bevaret og let opdigtet, når sagamanden trængte en motivering for en eller anden handling eller begivenhet. Karakteristisk er således den »uårsperiode« som prof. Th. lar »kulminere« i

¹⁾ Prof. Thoroddsens Svar paa det her optagne Indlæg, hvis norske Skrivemaade er bibeholdt, findes i dette Hefte.

Red.

året 985. Denne »kulmination« er utelukkende bygget på fortellingen i »Olaf Trygvasons saga« om Svade og Arnor Kerlingarnef, et i sandhet skrøpelig grundlag; historien om Svade og Arnor er nemlig en selvstendig þátt, som bare fins i Flatøboken (fra henved 1380) og der ganske vilkårlig er puttet ind i Olav Trygvesons saga, hvor den ingenting har å gjøre. Historiens egentlige raison d'être er dens kristelig oppbyggelige tendens; og indledningsordene (Stor og mangfoldig er den almægtige guds miskun i alle ting og ophøiet hans dom Viser gud i de frasagn, som nu skal fortelles, at han støtter og styrker hvert godt verk og øder onde mænds ondskap, så de ofte fanges i de snarer, de la for andre) viser ganske klart, hvad den egentlig er, et prækenmotiv fra det 14. årh.; beretningen om uåret er ikke mer værd end selve den vilkårlige tidfæstelsen til »985«. — Av lignende art er mange — ikke alle — av prof. Th.s sagacitater, således av en sen roman som Njála; og annalernes vidnesbyrd er for det 11. og 12. årh. ikke mange piper tobak værd; først fra anden halvdel av 13. årh. av begynner de å bliver nogenlunde pålitelige¹⁾. Koppepidemier, jordskjælv og

¹⁾ Nat. Beckmans forsøk på å vise, at annalerne er gode kilder alt for det 12. årh. (Pippings Studier i Nordisk Filologi